

WYBITNY HUTNIK – WYNAŁAZCA TADEUSZ SENDZIMIR

ODSŁONA DZIEWIĄTA

Tadeusz Sendzimir (Sędzimir)

Źródło: Vanda Sendzimir, *Steel Will: The Life of Tad Sendzimir*, Hippocrene Books, 1993

Cykl rozpocząłem przedstawiając w odsłonie ósmej sylwetkę dyrektora Brunona Absolona. Co prawda nie wszyscy w historii Huty coś znaczący, byli tak blisko jak on z nią związani, niemniej należy o nich wspomnieć. Takim człowiekiem, znaczącym nie tylko dla HUTY POKÓJ, ale i dla rozwoju przemysłu hutniczego w ogóle, był Tadeusz Sendzimir (w pisowni oryginalnej, czyli po polsku: Sędzimir).

Ten słynny wybitny wynalazca urodził się 5 lipca 1894 roku we Lwowie, tam też ukończył gimnazjum. W roku 1912 rozpoczął studia na Wydziale Mechanicznym Politechniki Lwowskiej. Dwa lata później wybuchła I wojna światowa, która pokrzyżowała jego plany.

Dalsze losy życiowe skierowały go w głąb Rosji do tamtejszego przemysłu. Zatrudniony był najpierw w Kijowie i we Władystoku, by następnie poprzez Japonię dotrzeć do Chin. W Chinach sławę przyniosło mu uruchomienie pierwszej fabryki śrub, drutu i gwoździ. Rdza, utrudniająca produkcję doprowadziła do udoskonalenia stosowanego żmudnego cynkowania żelaza. Konstruktor opracował także metodę ciągłego walcowania taśm żelaznych. Wynalezione przez siebie metody próbował urzeczywistnić w produkcji w Stanach Zjednoczonych. Ze względu na panującą w tym czasie kryzys gospodarczy i olbrzymie nakłady projekt nie został zrealizowany.

Po powrocie do kraju w 1930 roku Sendzimir znalazł uznania dla swojej idei, a co najważniejsze, znalazły się środki pieniężne, na ich wykorzystanie. Jego pomysł został wdro-

żony w poprzednich numerach WERKA przedstawiane były kolejne odsłony historii HUTY POKÓJ, omawiane były fragmenty dziejów. By przedstawić całość jej bogatej historii będzie musiało powstać jeszcze kilka odsłon. Niniejszym pragnę się włączyć w ten nurt, jednak trochę inaczej. Nie ma bowiem historii bez ludzi, w związku z tym pragnę spojrzeć na działalność Huty przez pryzmat ludzi z nią związanych.

żony w naszej śląskiej Kostuchnie. Pierwsze znane i zapamiętane użycie blachy ocynkowanej wyprodukowanej w Kostuchnie miało miejsce w Krakowie. W 1934 roku pokryto nią Sukiennice. Walcownię w Kostuchnie wizytował prezydent RP Ignacy Mościcki, jego ocena zawarta została w słowach: „To nie cynkownia, to sanatorium”.

Kolejnym etapem w rozwoju tejże produkcji było uruchomienie w 1933 roku w HUCIE POKÓJ w ówczesnym Nowym Bytomiu po raz pierwszy na świecie produkcji taśm walcowanych na zimno. Był to wielki zwrot w walcownictwie. Na teże walcarki wraz z końcem 1934 roku uruchomiono „cynkowanie metodą ciągłą”, także pomysłu Tadeusza Sendzimira. Przy tej okazji wypada przypomnieć nazwisko, „naddyrektora” hutniczego, inżyniera – Brunona Absolona, którego losy zostały przedstawione w poprzedniej odsłonie. Przesforsował on w radzie nadzorczej HUTY POKÓJ budowę Walcarki, którą wykonała niemiecka firma Walcmaschinenfabrik w Düsseldorfie. Walcarka Sendzimira pracowała w HUCIE POKÓJ przez prawie trzydzieści lat.

Została zlikwidowana w 1962 roku wraz z uruchomieniem ocynkowni w Hucie Lenina w Krakowie. Krótko przed unieruchomieniem walcarki Tadeusz Sendzimir odwiedził swoje „pierworodne dziecko” z zadowoleniem przyjmując fakt pełnej sprawności urządzenia. Szerokim echem wśród pracowników Huty odbiło się to, iż autor dziękując pracownikom dozoru za dbałość o urządzenie, wręczył im jakiś banknot dolarowy, będący w owym czasie przynajmniej w naszym środowisku rarytatem. Należy nadmienić, że przy okazji tej wizyty Tadeusz Sendzimir został uhonorowany odznaczeniem „Zasłużony Pracownik HUTY POKÓJ”. W czasie następnej wizyty w kraju w 1983 roku Rada Państwa przyznała mu Komandorię Orderu Zasługi PRL.

Szerokie uznanie za swój wkład w rozwój hutnictwa Tadeusz Sendzimir znalazł na całym świecie. Nie eksponując szczegółowo jego bogatych osiągnięć potwierdzonych szerokim spektrum wyróżnień i odznaczeń nadanych mu przez

instytucje najwyższej rangi, nie można nie wspomnieć, że nazwisko Sendzimir stawiane jest w jednym rzędzie z takimi twórcami techniki jak Edison, Ford czy Westinghouse, zaś w metalurgii zalicza się ono do największych światowych nazwisk obok takich jak Bessemer, Thomas, Siemens czy Martin.

Na zakończenie kilka słów o nietypowym do czasów Sendzimira walcowaniu. Za pomocą skonstruowanej przez niego walcarki można było z taśmy zespawanej na końcach, np. o grubości 3 mm, przeciągając ją przez kilka walców walcarki po 9 do 12 przepustach, uzyskać taśmę o grubości 0,3 mm. W miarę potrzeb można było na tej walczarce uzyskać też taśmę ocynkowaną.

Przy zastosowaniu rozwiązań Tadeusza Sendzimira cynkuje się obecnie miliony ton stali na świecie (w ponad dwustu walcowniach zimnych i kilkunastu gorących), między innymi w hucie w Krakowie, noszącej do niedawna jego imię.

Zygmunt Braclawik

Od Redakcji: Tadeusz Sendzimir zmarł 1 września 1989 roku, w wieku 95 lat na Florydzie w USA.

